

TAITEEN EDISTÄMISKESKUKSEN LAUSUNTO SIVISTYSVALIOKUNNALLE 7.10.2025

Asia: HE 99/2025 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2026

Taiteen edistämiskeskus kiittää mahdollisuudesta lausua otsikkoasiassa ja toteaa lausuntonaan seuraavaa

1. Taiken harkinnanvaraisin avustuksiin esitetään 1,3 miljoonan euron lisäleikkausta

Hallituksen vuoden 2026 talousarvioesityksessä esitetään **1,3 miljoonan euron lisäleikkausta** Taiteen edistämiskeskuksen (Taike) harkinnanvaraisiin valtionavustuksiin. Leikkaus kohdistuu ei-lakisääteisiin tukimuotoihin (taiteen edistäminen -600 000 €, kulttuurin edistäminen -700 000€), ja sen arvioidaan vähentävän Taiken käytettävissä olevia avustusmäärärahoja noin viidellä prosentilla.

Kyseessä on **kolmas peräkkäinen leikkausvuosi**, ja kokonaisuudessaan Taiken määrärahat ovat pienentyneet tosiasiallisesti noin **7 miljoonaa euroa eli 25 prosenttia** kolmen vuoden aikana.

Samaan aikaan Taiken käyttöön osoitettuja erillisiä määrärahoja on lopetettu ja opetus- ja kulttuuriministeriö on siirtänyt Taikeen uusia hakijoita, joiden mukana määrärahoja ei ole kompensoitu täysimääräisesti. Näiden yhteisvaikutus johtaa myös siihen, että määrärahojen tosiasiallista leikkausta ei pysty selvittämään pelkästään eduskunnan vuotuisten budjettipäätösten perusteella.

Seuraavassa taulukossa on esitetty Taikella budjetissa vuosittain osoitetut määrärahat ja niiden vertailukelpoinen taso ottaen huomioon Taikelle siirrettyjen hakijoiden tai tukimuotojen vaikutus. Vuoden 2026 osalta tiedot ovat ennakkotietoja perustuen valtion vuoden 2026 talousarvioesityksen vaikutukseen.

Apurahat	Yhteisöavustukset	Yhteisöt vertailukelp	Vuosi
24 703 000 €	21 703 000 €	26 371 000 €	2023
24 597 000 €	21 783 000 €	25 151 000 €	2024
23 819 000 €	21 384 000 €	21 384 000 €	2025
24 243 000 €	19 897 000 €	19 897 000 €	2026

Leikkaukset näkyvät taiteen ja kulttuurin alueellisessa saavutettavuudessa

Leikkausten vaikutukset näkyvät voimakkaasti **alueellisessa saavutettavuudessa**.

Pääkaupunkiseudun ulkopuolella toimivien taide- ja kulttuuriyhteisöjen toimintaedellytykset ovat heikentyneet merkittävästi, ja monien pitkäjänteisesti toimineiden yhteisöjen rahoitus on vaarassa katketa. Tämä kehitys uhkaa taiteen ja kulttuurin monimuotoisuutta sekä koko maan kattavaa kulttuurista infrastruktuuria. Leikkausten vaikutukset kumuloituvat, kun kuntien valtionosuuksiin kohdistuu mittavia määrärahamuutoksia ja kuluttajien ostovoima heikkenee.

Seuraavassa arvioidaan määrärahojen muutoksen vaikutusta Taiken rahoittamiin yhteisöihin (taide- ja taiteilijayhteisöt, lastenkulttuurin, kulttuurihyvinvoinnin, osallisuuden, harrastajajärjestöjen,

festivaalien sekä kulttuurisen moninaisuuden yhteisöt). Rahoitusta saaneiden yhteisöjen määrä putosi merkittävästi vuonna 2025. Silloin määrärahojen leikkausten johdosta Taike luopui lähes kaikista yhteisöjen projekteihin kohdistuvista hankeavustuksista, koska Taike halusi turvata resurssit yleisavustuksilla rahoitettavaan pitkäjänteiseen toimintaan. Vuoden 2026 tiedot perustuvat hallituksen talousarvioesityksen mukaisiin ennakkolaskelmiin.

	2023	2024	2025	2026
Rahoitusta saaneet yhteisöt yhteensä	654	535	391	360 (arvio)
Yhteisöjen rahoitus yhteensä	24 573 500 €	21 524 000 €	21 364 000 €	19 897 000 €
Pääkaupunkiseudulle kohdistuva rahoitus	274	258	184	170 (arvio)
	11 755 500 €	11 859 500 €	11 231 000 €	10 277 000 €
Muualle Suomeen kohdistuva rahoitus	380	277	207	190 (arvio)
	12 818 000 €	9 664 500 €	10 133 000 €	9 620 000 €

Leikkausten laajempi vaikutus

Valtion vuoden 2026 talousarvioesityksessä opetus- ja kulttuuriministeriön momentille 29.80.50 esitetään laajoja leikkauksia taiteen ja kulttuurin rahoitukseen:

- Elokuva, audiovisuaalinen kulttuuri ja luovat sisällöt: **–5,6 milj. €**
- Esittävä taide, kirjallisuus, visuaalinen ja rakennustaide, muotoilu: **–0,1 milj. €**
- Kulttuurivienti, kansainvälistyminen ja kansainvälinen yhteistyö: **–0,74 milj. €**
- Taide- ja kulttuurialan valtakunnalliset yhteisöt: **–0,13 milj. €**
- Kulttuuritilojen ja seurantalojen investointiavustukset: **–3,0 milj. €**

Yhteensä leikkaukset momentilla ovat **yli 9,5 miljoonaa euroa**, mikä heikentää merkittävästi taide- ja kulttuurialan ekosysteemin toimintakykyä.

Taiteen edistämiskeskus painottaa, että **taide- ja kulttuuriala on vahvasti keskinäisriippuvainen kokonaisuus**, jossa yhden osan heikentäminen vaikuttaa koko kentän elinvoimaan. Julkisen talouden sopeuttamistoimet — erityisesti aikana, jolloin kuluttajien ostovoima on laskussa — **heikentävät moniäänisen, kansainvälisesti kilpailukykyisen kulttuurikentän toimintaedellytyksiä** ja vaikeuttavat sen uudistumista ja kasvua.

Ristiriita hallitusohjelman tavoitteiden kanssa

Mikäli Taiken määrärahojen leikkausten perusteena on se, että valtiovarainministeriö on käyttänyt budjettivalmistelun tausta-aineistona työ- ja elinkeinoministeriön ylläpitämää **yritystukirekisteriä**, on kyse merkittävästä **väärintulkinnasta**.

Rekisteriin kirjautuvat automaattisesti kaikki EU:n **de minimis** -periaatteella myönnettyt tuet – myös taiteen ja kulttuurin toimijoille myönnetty avustukset, jotka eivät ole luonteeltaan yritystukia. Kyse on julkisen tuen muodosta, jonka kilpailua vääristävä vaikutus on vähäinen ja joka on nimenomaan **EU-sääntelyn sallima keino tukea pienimuotoista taloudellista toimintaa**, kuten taidetta ja kulttuuria edistävää ja taiteilijoita työllistävää toimintaa.

Jos tällaisia avustuksia käytetään perusteena leikkauksille, vääristyy koko budjettivalmistelun lähtökohta. Leikkaus kohdistuu toimintaan, jota hallitusohjelmassa ja **kulttuuripoliittisessa selonteossa** on luvattu vahvistaa.

Hallitusohjelmassa korostetaan **luovan talouden ja kulttuuriyrittäjyyden kasvua** ja sen edellytysten parantamista. Suomessa luovan alan yritystoiminta on kuitenkin yhä pienimuotoista ja usein osa-aikaista. Sen kasvu edellyttää nimenomaan **vastikkeettomia avustuksia taiteellisen sisällön kehittämiseen ja liiketoiminnan alkuvaiheeseen** ennen markkinaehtoisen kasvun syntymistä.

Leikkaukset heikentävät tätä kehitystä ja ovat siten **ristiriidassa hallitusohjelman, kulttuuripoliittisen selonteon sekä luovan talouden kasvustrategian** linjausten kanssa.

Yritystukitulkinnan tausta ja korjaustarve

Yritystukirekisteriin kirjautuminen ei tarkoita, että kyseinen tuki olisi markkinaehtoista yritystoimintaa tukevaa rahoitusta. Rekisteri sisältää myös yhdistyksiä, säätiöitä, osuuskuntia ja muita yhteisöjä, jotka harjoittavat kulttuurista tai muuta yleishyödyllistä toimintaa.

De minimis -järjestelmä on EU-sääntelyn keino sallia vähämerkityksisiä tukia, jotka eivät vääristä kilpailua. Huolestumme on, että järjestelmä on näyttäytynyt budjettivalmistelussa virheellisesti ikään kuin ”listana” kielteisistä yritystuista.

Tällainen tulkinta on omiaan **heikentämään kulttuurialan uskottavuutta ja rahoituksen ennustettavuutta**, ja se voi johtaa siihen, että myös taiteen ja kulttuurin rahoitusvälineitä kohdellaan perusteettomasti yritystukina.

On tärkeää, että **valiokunta kiinnittää huomiota tähän tulkintavirheeseen** ja varmistaa, ettei de minimis -periaatetta käytetä perusteena kulttuurialan rahoituksen leikkauksille. Päinvastoin – se on EU:n sallima väline, jolla voidaan vastuullisesti tukea luovaa taloutta, pienimuotoista yritystoimintaa ja taiteen elinvoimaisuutta koko maassa.

Lisätiedot:

Taiteen edistämiskeskus

Kaisa Rönkkö, johtaja

kaisa.ronkko@taike.fi, puh. 050 4397868